

**СТРАТЕГИЈА ПОВЕЋАЊА ИЗВОЗА СРБИЈЕ
ЗА ПЕРИОД ОД 2008. ДО 2011. ГОДИНЕ**

С а д р ж а ј:

1. СРБИЈА У КОНТЕКСТУ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ СВЕТСКЕ ПРИВРЕДЕ	3
2. СВЕТСКИ ТРЕНДОВИ У СПОЉНОЈ ТРГОВИНИ	3
3. ИЗВОЗ СРБИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 2001. ДО 2007. ГОДИНЕ	7
4. АНАЛИЗА ИЗВОЗНИХ ТРЖИШТА	12
4.1 Европска Унија	15
4.2 СЕФТА	15
4.3 Заједница Независних Држава	16
4.4 Регион Блиског и Средњег Истока и Северне Африке	17
5. SWOT АНАЛИЗА	18
6. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ ПОВЕЋАЊА ИЗВОЗА	19
7. ПРИНЦИПИ СТРАТЕГИЈЕ ПОВЕЋАЊА ИЗВОЗА	22
8. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ, МЕРЕ, НАДЛЕЖНОСТИ И РОКОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ МЕРА ПОДСТИЦАЈА ИЗВОЗА	22
9. ПРИМЕНА СТРАТЕГИЈЕ И КОНТРОЛА СПРОВОЂЕЊА	34

СТРАТЕГИЈА ПОВЕЋАЊА ИЗВОЗА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2008. ДО 2011. ГОДИНЕ

1. СРБИЈА У КОНТЕКСТУ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ СВЕТСКЕ ПРИВРЕДЕ

Глобализација светске привреде, интензивирана од 80-тих година прошлог века, намеће потребу свим земљама за веће укључење у светске токове, тј. у размену роба, услуга, рада и капитала. Прилагођавање изазовима глобализације важан је задатак свих држава како би се могао остварити основни економски циљ – раст животног стандарда свих грађана.

У таквим околностима, повећање извоза је један од најбитнијих услова за повећање привредне активности неке земље. Ова констатација је посебно значајна када је у питању мала земља, са релативно скромним ресурсима. У таквој земљи, која се још налази у токовима процеса глобализације, намеће се потреба за повећањем извоза због најмање два разлога:

- 1) На домаћем тржишту не се може обезбедити економија обима, а тиме и један од најбитнијих услова за јачање конкурентске позиције домаћих предузећа у свету;
- 2) Недостатак основних производних инпута као и неопходност задовољавања потреба свих грађана, кроз куповину роба и услуга, неминовно доводе до раста увоза, чиме се повећава потреба и за већим извозом како би се спољнотрговински сектор одржао у равнотежи.

Србија је спада у групу релативно малих земаља са скромним ресурсима. Стога је јасно да без раста извоза Србија не може остварити своје основне економске циљеве. Имајући то у виду, главни задатак економске политике у наредном периоду је повећање извоза како би се:

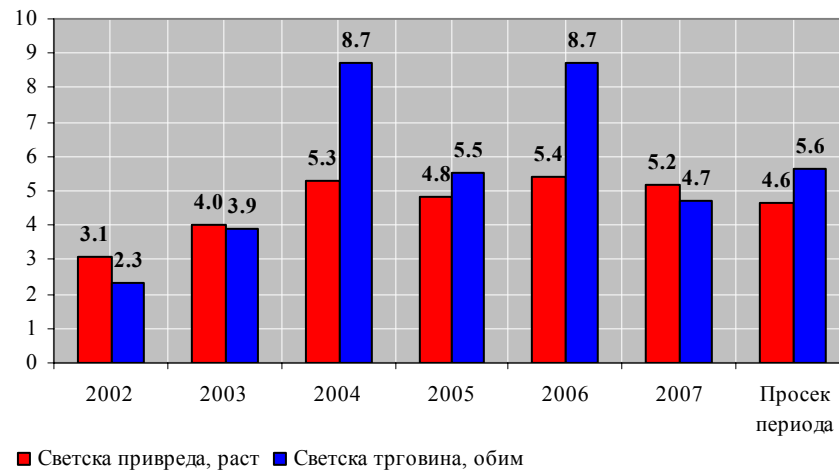
- Повећала производња, а тиме и запосленост и животни стандард грађана;
- Обезбедила макроекономска стабилност, кроз смањивање осетљивости привредног раста од величине прилива капитала (ризик смањивања дефицита текућег биланса на пад курса динара, раст инфлације и пад производње);
- Омогућило уредно сервисирање спољног дуга.

2. СВЕТСКИ ТРЕНДОВИ У СПОЉНОЈ ТРГОВИНИ

Светска трговина у последњих пет година бележи виши раст од раста светске привреде, што је наставак тренда присутног од друге половине XX века¹.

¹ Овај тренд је нарочито изражен у последњој четвртини XX века.

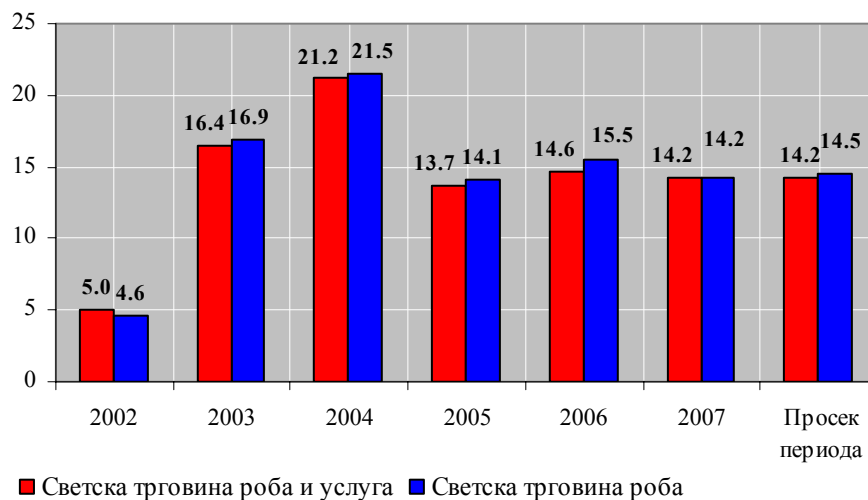
Г1 - Светска привреда и светска трговина
(у %)



Извор: World Economic Outlook, октобар 2007. године

Када се сагледа доларски износ спољне трговине, уочава се знатно већи годишњи раст као последица раста светских цена и промене девизних курсева.

Г2 - Раст светске трговине изражене у УСД
(у %)



Извор: World Economic Outlook, октобар 2007. године

У структури светске привреде доминирају енергенти, путнички аутомобили и телекомуникациона, односно ИТ опрема.

T1 – Двадесет најзначајнијих производа у структури светске трговине према СМТК класификацији, у милијардама долара

	2005	Просечан годишњи раст 1995-2005	Учешће у укупној трговини
Укупно	10,250.6	6.6	100.0
Сирова нафта	739.8	12.5	7.2
Путнички аутомобили	485.1	7.4	4.7
Уља од нафте и минерала	367.4	12.7	3.6
Електронске цеви	364.9	6.5	3.6
Телекомуникациона опрема	351.5	10.4	3.4
Специјалне трансакције производа	342.5	8.4	3.3
Рачунарска опрема	270.0	6.0	2.6
Делови, прибор за моторна возила	232.5	7.1	2.3
Лекови	204.9	17.1	2.0
Канцеларијска опрема	200.0	6.8	2.0
Електричне машине и апарати	147.3	5.9	1.4
Електрични апарати за струјна кола	141.9	7.1	1.4
Ваздухоплови и опрема	127.9	4.9	1.2
Гас природни	124.6	12.7	1.2
Клипни мотори са унутрашњим сагоревањем	112.9	6.7	1.1
Мерни, контролни инструменти	110.5	7.2	1.1
Намештај и делови	97.2	7.5	0.9
Машине за поједине индустријске гране	97.0	4.2	0.9
Хартија и картон	95.4	3.4	0.9
Одећа	91.5	6.7	0.9

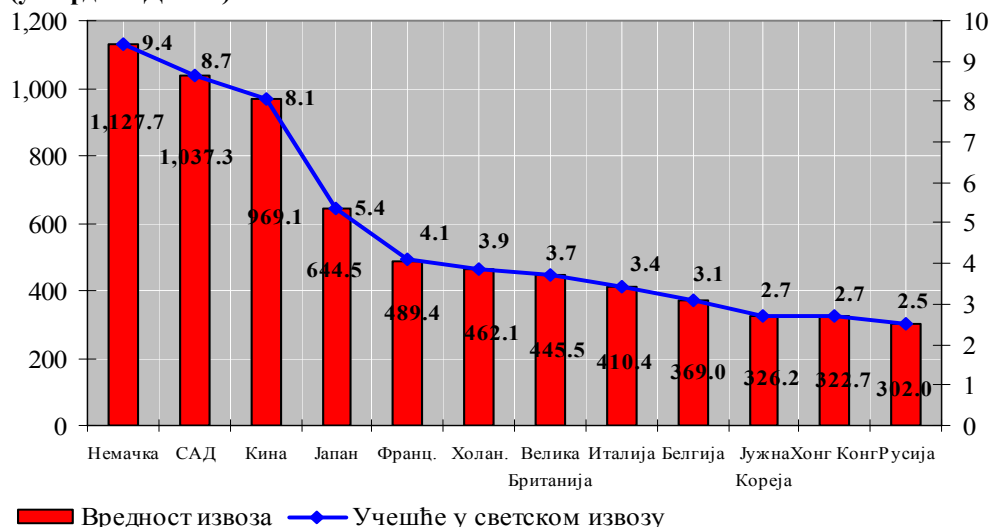
Извор: UNCTAD, Handbook of Statistics 2006-07

Важно је приметити да је у светској трговини присутна велика концентрација, како производна тако и географска. Првих 20 производа (од укупно 262) према Стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК, на трећем нивоу) учествује у укупној трговини са 45,9%. Оваква чињеница указује да у извозу домирирају земље које:

- 1) имају значајне енергетске ресурсе (сирова нафта, природан гас) и
- 2) земље у којима су развијене аутомобилска, електронска и фармацеутска индустрија и сектор информационих технологија.

Г3 - Најзначајнији светски извозници у 2006. години

(у млрд УСД и %)



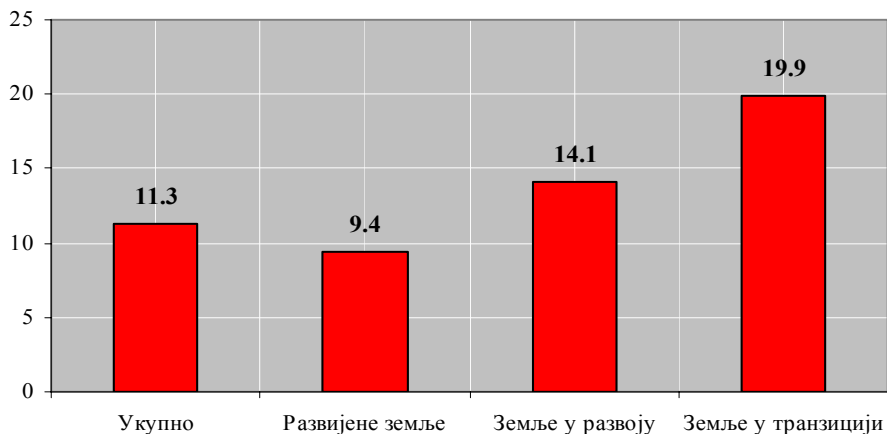
Извор: UNCTAD, Handbook of Statistics 2006-07

Концентрација извоза према земљама израженија је него што је концентрација према производима. Десет највећих извозника доминира у структури укупног светског извоза са 52,4%, а највећи светски извозници су најразвијеније земље света.

Кретања у светској трговини у периоду 2000-2005. година, поред раста укупне трговине, карактерише значајан раст извоза земаља у развоју и транзиционих земаља.

Г4 - Раст извоза у периоду 2000-2005. година

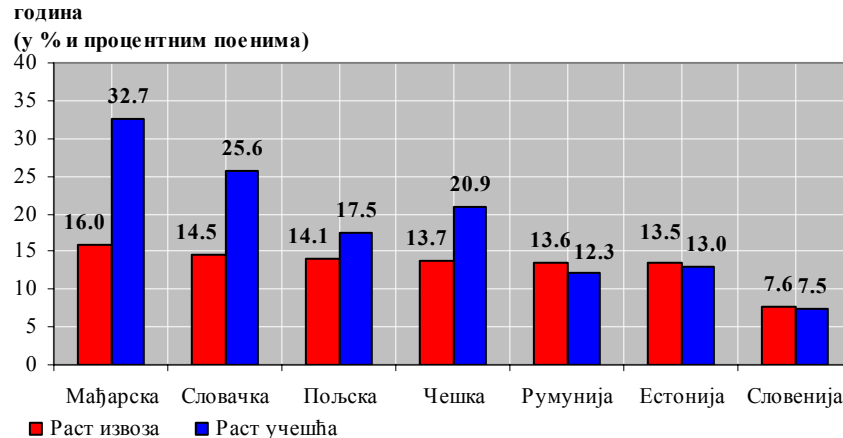
(у %)



Извор: UNCTAD, Handbook of Statistics 2006-07

У контексту раста извоза транзиционих земаља важно је приметити да је он углавном вођен растом извоза Сектора 7 по СМТК, односно растом извоза машина и транспортних уређаја.

G5 - Раст укупног извоза и раст учешћа извоза машина и транспортних средстава у укупном извозу у периоду 1995-2005.



Извор: UNCTAD, Handbook of Statistics 2006-07

Раст извоза машина и транспортних уређаја код свих успешних транзиционих земља је веома висок и бржи је у односу на раст извоза код других сектора, чиме је његово учешће у укупном извозу знатно повећано, а код неких земаља достиже износ од преко 50% (Мађарска – 58,8%, Чешка 50,2%).

3. ИЗВОЗ СРБИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 2001. ДО 2007. ГОДИНЕ

Једно од основних обележја макроекономских кретања у Србији након 2000. године је висок спољнотрговински дефицит, односно дефицит текућег дела платног биланса.

T2 - Кретања у спољном сектору у периоду 2001-2007. година, у мил. долара

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Извоз робе	1,721.0	2,075.0	2,756.2	3,523.4	4,481.8	6,441.9	8,857.6
Увоз робе	4,261.0	5,614.0	7,476.8	10,753.2	10,461.3	12,712.6	17,689.4
Спољнотрговински дефицит	-2,540.0	-3,539.0	-4,720.6	-7,229.8	-5,979.5	-6,270.7	-8,831.8
БДП	11,812.0	15,840.7	20,344.8	24,516.6	26,231.5	30,409.2	40,796.2
Извоз (% БДП)	14.6	13.1	13.5	14.4	17.1	21.2	21.7
Увоз (% БДП)	36.1	35.4	36.8	43.9	39.9	41.8	43.4
Спољнотрговински дефицит (% БДП)	-21.5	-22.3	-23.2	-29.5	-22.8	-20.6	-21.6
Дефицит текућих трансакција (без донација)	-876.0	-1,743.0	-1,946.0	-3,308.0	-2,555.0	-4,199.3	-7,165.8
Дефицит текућих трансакција (без донација, % БДП)	-7.4	-11.0	-9.6	-13.5	-9.7	-13.8	-17.6

Напомена: У 2006. и 2007. години укључена је спољнотрговинска размена са Црном Гором

Извор: Републички завод за статистику и Народна банака Србије

Током целог периода бележи се високо учешће спољнотрговинског дефицита и дефицита текућих трансакција у БДП. У 2007. години забележени су рекордно високи дефицити који прете да наруше макроекономску стабилност и изазову платнобилансу, односно валутну кризу.

Високи спољни дебаланси пратећа су појава у транзицији и присутни су код скоро свих земаља у транзицији, углавном као последица структурних промена, значајног прилива капитала и конвергенције ка развијеним земљама ЕУ.

ТЗ - Упоредни приказ кретања спољнотрговинског дефицита и дефицита текућег рачуна у транзиционим земљама у 2006. години (% БДП)

	Спољнотрговински дефицит	Дефицит текућег рачуна
Албанија	-22,6	-7,4
Босна и Херцеговина	-47,2	-12,8
Бугарска	-22,2	-15,9
Естонија	-16,7	-14,9
Летонија	-26,3	-21,1
Литванија	-13,7	-9,4
Мађарска	-0,5	-5,8
Македонија	-21,3	-0,4
Пољска	-1,5	-2,3
Румунија	-12,1	-11,3
Словачка	-6,2	-7,0
Словенија	-3,9	-2,5
Србија	-21,3	-12,3
Хрватска	-25,9	-8,1
Црна Гора	-53,2	-29,1
Чешка	1,2	-4,2

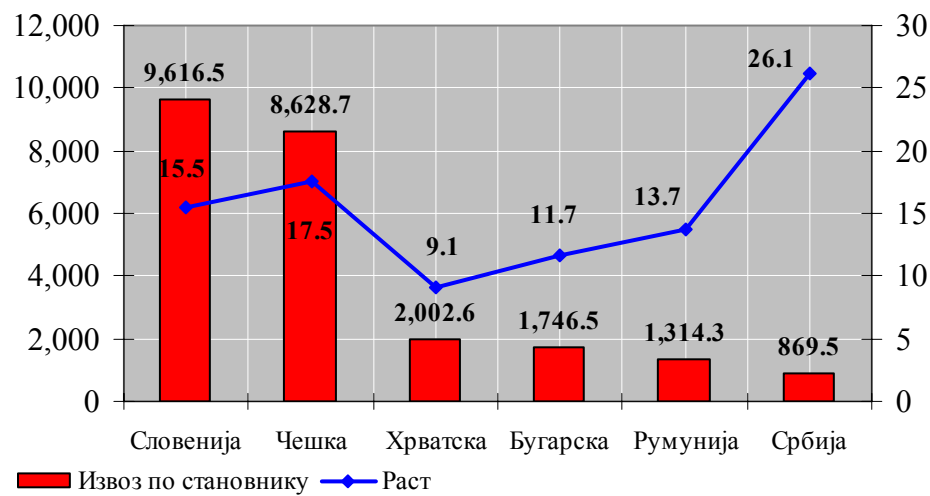
Извор: EBRD, ММФ, РЗС и НБС

Ипак, у оквиру ове групе земаља постоји значајна разлика с обзиром на успешност транзиционог процеса и консолидовања и развоја реалног сектора. Другим речима, земље које су на релативно успешан начин завршиле транзициони процес и које су у разумном року успеле да ојачају привреду и повећају извоз (Мађарска, Пољска, Словенија, Чешка) успеле се да поврате равнотежу у средњем року.

У односу на успешне транзиционе земље, а нарочито на земље чланице ЕУ, привреда Србије, која се још увек налази у процесу транзиције, није довољно конкурентна, што за последицу има недовољан ниво инвестиција, низак степен привредне активности мерене висином БДП по становнику (иако се у последњих неколико година бележе релативно високе стопе раста) и низак ниво извоза по глави становника. Уколико као показатељ конкурентности прихватимо извоз по становнику уочавамо да Србија, упркос високим стопама раста извоза, значајно заостаје за напредним транзиционим земљама, али и земљама из региона².

² Као илустрацију високог заостајања Србије за транзиционим земљама наведимо податак да је за достизање висине извоза по становнику Словеније потребно да 10,4 година српски извоз по становнику расте по прошлогодишњој стопи раста (26,1%), а да при томе словеначки извоз по

Г6 - Извоз по становнику у транзиционим земљама
(у ЕУР и %)



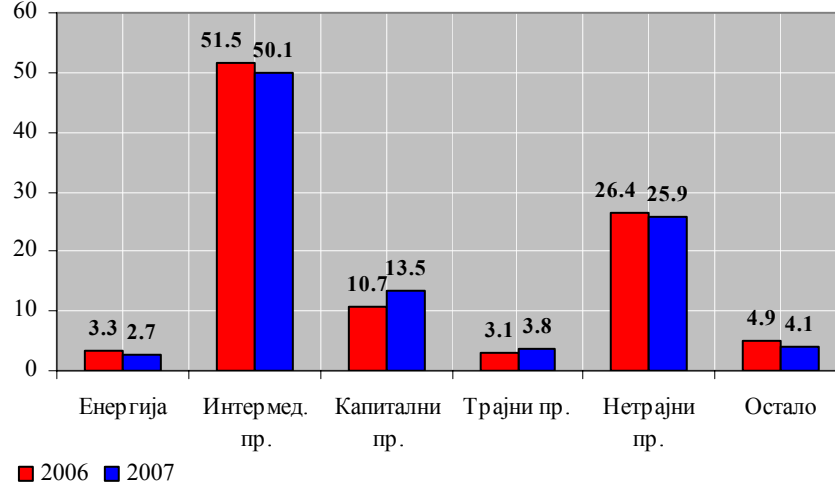
Извор: Калкулације на бази података националних статистичких завода

Уочава се да су земље које су успеле да оснаже извозни сектор и обезбеде висок извоз најбрже прошле кроз транзициони процес и у великој мери успеле да се приближе најразвијенијим земљама ЕУ.

Поред ниске конкурентности, српски извоз се карактерише и неповољном секторском и географском структуром. Према секторској структури, доминирају производи ниже фазе прераде, углавном сировине и полупроизводи.

становнику стагнира! За достизање осталих земаља потребно је 9,9 година за Чешку; 3,6 година за Хрватску; 3,0 година за Бугарску; а 1,8 година за Румунију. Под претпоставком задржавања стопи раста из 2007. године, Србија ће по нивоу извоза по становнику достићи Словенију за 27,4; а Хрватску за 5,8 година!

Г7 - Учешће врста роба у извозу према намени ЕУ
(у %)



Извор: Републички завод за статистику

Интермедијарни производи чине више од 50% укупног извоза, а уколико се томе дода и извоз енергије и осталих добара (углавном пољопривредних производа) може се констатовати да је секторска структура српског извоза неповољна. Неповољна структура извоза представља ризик за остварење извозних кретања у наредном периоду услед потенцијалних погоршања односа размене.

Узрок неповољне структуре извоза је пре свега лоша секторска структура прерађивачке индустрије у којој доминирају сектори са нижом додатом вредношћу (око 70% производње прерађивачке индустрије чине интермедијарни производи). Дакле, упоредо са променом структуре извоза, потребно је подићи извозни потенцијал прерађивачке индустрије и повећати степен финализације производа.

Посматрано по секторима, највећи допринос расту извоза у периоду 2003-2007. година имају сектори основних метала, прехранбена индустрија и индустрија пића. Ова два сектора допринели су укупном расту од 164,8% са близу 75 процентних поена (Табела 4). Поред поменута два сектора, највеће учешће у структури извоза имају хемијска индустрија и индустрија гуме, затим текстилна и металска индустрија.

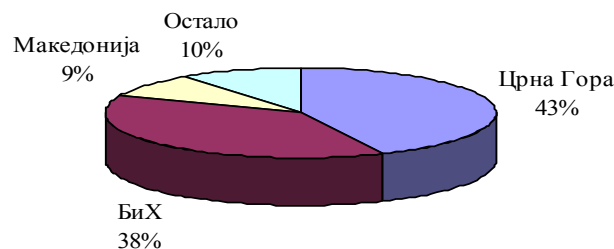
T4 - Извоз у периоду 2003-2007. година према производном принципу

	2003		2007		Раст 2007/2003	Доприноси расту
	Износ	Структура	Износ	Структура		
Прерађивачка индустрија	2,285.1	100.0	6,050.2	100.0	164.8	164.8
Прехрамбени производи и пиће	423.9	18.6	961.4	15.9	126.8	23.5
Дувански производи	7.0	0.3	21.4	0.4	205.7	0.6
Текстилна предива и тканине	73.5	3.2	191.4	3.2	160.4	5.2
Одевни предмети и крзно	121.3	5.3	202.9	3.4	67.3	3.6
Кожа и предмети од коже, обућа	83.3	3.6	161.3	2.7	93.6	3.4
Прерада и производи од дрвета и плуте	57.2	2.5	141.6	2.3	147.6	3.7
Целулоза, папир, прерада папира	46.7	2.0	131.0	2.2	180.5	3.7
Издавање, штампање, репродукција	16.3	0.7	56.9	0.9	249.1	1.8
Кокс и деривати нафте	40.5	1.8	77.1	1.3	90.4	1.6
Хемикалија и хемијски производи	215.7	9.4	633.8	10.5	193.8	18.3
Производи од гуме и пластике	195.8	8.6	424.0	7.0	116.5	10.0
Производи од осталих минерала	63.7	2.8	136.0	2.2	113.5	3.2
Основни метали	274.8	12.0	1,409.4	23.3	412.9	49.7
Метални производи, осим машина	47.6	2.1	211.9	3.5	345.2	7.2
Остале машине и уређаји	140.1	6.1	412.0	6.8	194.1	11.9
Канцеларијске и рачунске машине	2.9	0.1	33.5	0.6	1,055.2	1.3
Друге електричне машине и апарати	52.8	2.3	256.5	4.2	385.8	8.9
Радио, ТВ и комуникациона опрема	11.0	0.5	42.7	0.7	288.2	1.4
Прецизни и оптички инструменти	14.5	0.6	50.2	0.8	246.2	1.6
Моторна возила и приколице	52.3	2.3	121.2	2.0	131.7	3.0
Остала саобраћајна средства	267.0	11.7	95.5	1.6	-64.2	-7.5
Намештај и слични производи	57.3	2.5	142.9	2.4	149.4	3.7
Рециклажа	19.9	0.9	135.6	2.2	581.4	5.1

Извор: Републички завод за статистику

Када је у питању географска структура српског извоза, чак 88,2% извоза отишло је на тржиште Европске уније и у земље СЕФТА. Према подацима за 2006. годину, око 90% српског суфицита отпада на само три земље (Графикон 3), док се код одређених земаља као што су Русија и Кина бележе врло високи дефицити праћеним ниским учешћем српског извоза на тим тржиштима.

Суфицит - структура по земљама, 2006. година



Извор: Републички завод за статистику

Закључак је да упркос високим стопама раста од преко 25% годишње у периоду 2001-2007. година, српски извоз није на нивоу који може обезбедити одрживост

кретања у спољном сектору, па је неопходно предузети значајне мере којима би се могао обезбедити још динамичнији раст извоза. Кључни изазов у наредном периоду биће повећање степена финализације производа и географска диверсификација извозног програма.

4. АНАЛИЗА ИЗВОЗНИХ ТРЖИШТА

Србија је у 2007. години пласирала 88,2% свог извоза на тржиште Европске уније и у земље чланице СЕФТА. Од тога, готово половина извоза у Европску унију усмерена је на три земље: Италију, Немачку и Словенију. Са друге стране, 90% од извоза у земље СЕФТА отпада на извоз у Босну и Херцеговину, Црну Гору и Македонију. Оваква висока концентрација српског извоза на свега неколико земаља може да има негативне последице на даљи раст извоза. Стога је један од основних задатака спољнотрговинске политике у наредном периоду усмеравање предузећа на нова тржишта.

Улазак српских предузећа на нова тржишта биће остварен у два правца, а у складу са трећим циљем Стратегије да се оствари оптимална географска диверсификација извоза освајањем нових тржишта:

1. Тржишта са великим потенцијалом раста и/или велике куповне моћи и/или
2. Тржишта која су била традиционални партнери бивше СФРЈ

Према потенцијалу раста, тј. привредном расту, сва тржишта можемо поделити на брзорастућа (преко 5,5% просечан раст БДП-а од 2000-2008. године), умеренорастућа (од 3-5,5%) и спорорастућа (испод 3%). Са друге стране, према величини тржишта можемо поделити на велика (БДП у 2006. години преко 330 милијарди долара), средња (БДП између 45 и 330 милијарди долара) и мала (БДП испод 45 милијарди долара). Класификација извозних тржишта према ова два критеријума дата је на слици 1.

С1. Класификација извозних тржишта према величини и расту

	Велика	Средња	Мала
Брзорастућа	Кина Русија Индија Турска	Иран Ирска Аргентина Румунија Нигерија Украјина Казакстан Словачка Либија Ангола УАЕ	Белорусија Бугарска Литванија Туркменистан Летонија Азербејџан Узбекистан Естонија Јерменија Молдавија Монголија Таџикистан Јордан
Умеренорастућа	Шпанија Бразил Јужна Кореја Аустралија Индонезија Пољска Саудијска Арабија	Грчка Јужна Африка Финска Чешка Израел Алжир Мађарска Египат Мароко	Хрватска Словенија Тунис Кипар Босна и Херцеговина Албанија Грузија
Спорорастућа	САД Јапан Немачка Велика Британија Француска Италија Канада Мексико Холандија Швајцарска Шведска Норвешка	Аустрија Данска Португал	Малта Македонија

Извор: Републички завод за статистику, ММФ

Узимајући у обзир просечне стопе раста земаља од 2000-2008. године, као и традицију спољнотрговинске размене са Србијом 1987. године, можемо идентификовати неколико потенцијалних нових тржишта за српске производе.

T5 - Потенцијална (традиционална) тржишта

	Просечне стопе раста 2000-2008	Број становника, у мил.	БДП, 2006, млрд долара	БДП по становнику, 2006	Традиција, размена 1987*	Режим спољне трговине/ проблеми у сарадњи
Ангола	13.8	11.2	45.167	4,032.8	Релативно висока	
Кина	9.9	1,306.3	2,644.6	2,024.5	Релативно висока	Нерегулисан дуг
Казакстан	9.9	15.2	81.0	5,329.1	Кроз бивши СССР	Преговори о ССТ
Белорусија	7.5	9.8	36.9	3,769.8	Кроз бивши СССР	Преговори о ССТ
Индија	7.2	1,080.3	873.7	808.7	Релативно висока	
Украјина	7.1	47.4	106.5	2,246.2	Кроз бивши СССР	Преговори о ССТ
Русија	6.8	142.8	984.9	6,897.2	Врло висока	ССТ
Нигерија	5.8	128.8	116.5	904.4		
Молдавија	5.7	4.5	3.4	745.8	Кроз бивши СССР	Чланица ЦЕФТА
Иран	5.5	68.0	222.4	3,270.4	Висока	
Либија	5.5	5.8	50.4	8,697.4	Релативно висока	
Индонезија	5.2	242.0	364.2	1,505.1		
Турска	5.1	72.1	401.8	5,572.3	Релативно висока	Преговори о ССТ
Египат	5.0	77.5	107.4	1,385.5	Висока	
Алжир	4.5	32.5	113.9	3,504.2	Релативно висока	
Чешка	4.4	10.2	142.5	13,972.3	Врло висока	Чланица ЕУ
Пољска	4.2	38.6	341.0	8,833.4	Врло висока	Чланица ЕУ
Ирак		26.1			Врло висока	
Просек/Укупно	6.6	3,319.1		4,323.5		

* Традиција је мерена преко спољнотрговинске размене 1987. године
Уколико размена заузима 1-10. место оцена је ВРЛО ВИСОКА ТРАДИЦИЈА
Уколико размена заузима 10-20. место оцена је ВИСОКА ТРАДИЦИЈА
Уколико размена заузима 20-30. место оцена је РЕЛАТИВНО ВИСОКА ТРАДИЦИЈА

На основу претходне анализе, можемо издвојити четири кључна извозна тржишта за Србију. То су:

- Европска унија;
- ЦЕФТА;
- Заједница Независних Држава (ЗНД);
- Блиски и Средњи Исток и Северна Африка (БСИСА)

Специфични циљеви Стратегије повећања извоза у периоду 2008-2011. година за ова тржишта су следећи:

- Одржане високе стопе раста извоза на тржиштима Европске Уније и СЕФТА од 20-25% просечно годишње ;
- Остварене стопе раста извоза у регион ЗНД од 30% просечно годишње до 2011. године
- Остварене стопе раста извоза у регион БСИСА од 40% просечно годишње до 2011. године

4.1 Европска Унија

Европска унија је традиционално најзначајније српско извозно тржиште. У 2007. години на ово тржиште је извезено 56% укупног извоза, што је пад у односу на 2006. годину када је извоз у Европску унију износио 57,4%. Са тржиштем од 497,2 милиона становника и непондерисаном стопом раста у периоду 2000-2007. година од 3,9% (што је нешто испод просечног раста светске привреде од 4,4%) и позитивним изгледима у погледу даљег раста (нарочито нових чланца), ЕУ ће и у будућности представљати кључно извозно тржиште за српске производе.

Т6 - Спољнотрговинска размена Србије за ЕУ

	2006			2007			Стопе раста 2007/2006		
	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
Италија	741.2	979.5	-238.3	799.5	1,292.8	-493.3	7.9	32.0	107.0
Немачка	523.7	1,145.5	-621.7	684.0	1,577.3	-893.3	30.6	37.7	43.7
Словенија	201.0	378.0	-177.1	298.3	508.1	-209.9	48.4	34.4	18.5
Аустрија	152.3	333.3	-181.0	220.3	438.4	-218.2	44.6	31.5	20.5
Француска	187.5	314.7	-127.1	212.2	417.4	-205.2	13.2	32.7	61.4
Румунија	139.7	356.6	-217.0	193.4	310.1	-116.7	38.5	-13.0	-46.2
Мађарска	149.6	339.5	-189.9	181.2	518.4	-337.2	21.1	52.7	77.6
Бугарска	122.5	343.2	-220.7	159.3	419.2	-259.9	30.1	22.2	17.8
Грчка	121.8	184.6	-62.8	133.0	202.8	-69.8	9.2	9.9	11.2
Велика Британија	106.3	130.1	-23.8	109.9	150.4	-40.5	3.4	15.6	70.5
Холандија	83.9	145.1	-61.2	109.6	197.0	-87.4	30.6	35.8	42.9
Пољска	60.1	195.6	-135.6	98.9	182.2	-83.3	64.7	-6.8	-38.6
Чешка	73.0	199.8	-126.8	87.5	222.2	-134.7	19.9	11.2	6.3
Словачка	35.3	123.0	-87.7	80.9	225.0	-144.1	129.2	82.9	64.2
Белгија	68.6	115.5	-47.0	72.0	160.1	-88.1	5.0	38.6	87.5
Шпанија	51.4	100.0	-48.6	45.5	121.7	-76.2	-11.4	21.8	56.9
Шведска	26.0	140.5	-114.6	32.9	201.6	-168.6	26.9	43.5	47.2
Кипар	43.9	25.3	18.6	26.3	7.7	18.6	-40.1	-69.8	0.2
Португал	6.7	6.4	0.3	17.4	7.1	10.3	159.2	11.1	3,311.6
Летонија	3.7	0.6	3.1	10.6	0.7	9.9	185.5	11.4	221.1
Данска	9.1	46.6	-37.5	9.5	58.1	-48.6	5.1	24.8	29.6
Финска	4.4	30.4	-26.0	7.3	55.3	-47.9	68.3	81.8	84.0
Литванија	13.9	3.4	10.5	5.3	4.1	1.2	-62.0	19.5	-88.4
Ирска	2.9	51.3	-48.3	4.5	63.0	-58.4	53.8	22.8	20.9
Естонија	2.0	2.6	-0.6	2.5	3.4	-0.9	21.6	29.3	57.1
Луксембург	0.4	3.6	-3.2	0.3	6.4	-6.1	-12.2	77.7	87.4
Малта	0.6	0.3	0.3	0.1	0.5	-0.5	-88.9	82.1	-230.9
Укупно ЕУ	2,931.5	5,695.0	-2,763.5	3,602.2	7,350.9	-3,748.6	22.9	29.1	35.6
Укупан све земље	5,102.5	10,462.5	-5,360.1	6,432.6	13,345.5	-6,912.9	26.1	27.6	29.0
Учешће ЕУ	57.5	54.4	51.6	56.0	55.1	54.2			

Извор: Републички завод за статистику

Тржиште ЕУ је за извознике из Србије значајно због повољног третмана који омогућава извоз великог броја производа без царина, укључујући и велики број производа који се извозе под преференцијалним статусом. Потписивањем и применом Споразума о стабилизацији и придруживању, сви наши производи ће бити ослобођени царине према земљама ЕУ.

4.2 CEFTA

Према учешћу у укупном извозу Србије од 32,2% тржиште СЕФТА је друго по значају³. Ово тржиште је значајно за Србију због чињенице да на овом тржишту Србија остварује континуирани суфицит, који је у 2007. години износио 978,9 милиона евра, што је раст од 40,7% у односу на претходну годину. Раст извоза на ово тржиште у 2007. години је значајно виши од раста укупног извоза (33,4% наспрам 26,1%), док и увоз расте значајно од 27,6% у прошлој години, што је на нивоу раста укупног увоза.

T7 - Спољнотрговинска размена Србије за земљама чланицама СЕФТА

	2006			2007			Стопе раста 2007/2006		
	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
Албанија	26.5	3.7	22.8	58.5	8.3	50.1	120.6	124.5	119.9
БиХ	593.9	275.4	318.5	759.4	375.4	384.0	27.9	36.3	20.6
Македонија	238.0	160.1	77.9	318.1	219.5	98.5	33.6	37.1	26.4
Молдавија	3.1	6.3	-3.2	3.4	8.5	-5.1	9.5	35.0	59.5
Хрватска	199.4	290.3	-90.9	240.9	385.2	-144.3	20.8	32.7	58.7
Црна Гора	491.7	120.9	370.8	691.8	96.2	595.6	40.7	-20.5	60.6
Укупно СЕФТА	1,552.6	856.7	695.9	2,071.9	1,093.1	978.9	33.4	27.6	40.7
Укупан све земље	5,102.5	10,462.5	-5,360.1	6,432.6	13,345.5	-6,912.9	26.1	27.6	29.0
Учешће СЕФТА	30.4	8.2	32.2	32.2	8.2				

Извор: Републички завод за статистику

Потенцијали тржишта земаља које су чланице СЕФТА су значајни:

- У периоду 2000-2007. година остварене су високе стопе раста БДП од 4,7% просечно годишње;
- Јасне су перспективе у погледу даљег раста као последице напретка у европским интеграцијама;
- Тржиште СЕФТА чини 17,5 милиона становника, а његове додатне предности су близина и познавање пословне културе и преференција потрошача
- Дијагонална кумулација порекла омогућује ослобађање од царина за извоз производа за чију производњу је коришћено 70% сировина из СЕФТА региона или ЕУ

4.3 Заједница Независних Држава

Заједница Независних Држава је потенцијално веома значајно тржиште за Србију⁴. Учешће извоза на ова тржишта у укупном извозу износи 7,0% у 2007. години, али је раст извоза на ова тржишта мањи у односу на раст укупног извоза (23,8% наспрам 26,1%). У спољнотрговинској размени са овим земљама, Србија остварује висок дефицит од 1.681,4 милиона евра, што чини трећину укупно оствареног

³ СЕФТА, поред Србије, укључује Албанију, Босну и Херцеговину, Македонију, Молдавију, Хрватску и Црну Гору.

⁴ Заједница Независних Држава укључује Русију, Јерменију, Азербејџан, Белорусија, Грузија, Казакстан, Киргистан, Таџикистан, Туркменистан, Украјину, Узбекистан и Молдавију. Како је Молдавија укључена у СЕФТА ова земља није узета у обзир приликом анализе ЗНД.

спољнотрговинског дефицита, а то је директна последица увоза енергената из овог региона, првенствено из Русије.

T8 - Спољнотрговинска размена Србије за земљама ЗНД

	2006			2007			Стопе раста 2007/2006		
	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
Русија	246.9	1,706.7	-1,459.8	326.0	1,911.4	-1,585.4	32.0	12.0	8.6
Јерменија	0.6	2.5	-1.9	1.7	0.0	1.7	178.8	-98.8	-190.7
Азербејџан	1.0	0.9	0.1	1.0	2.0	-1.0	1.3	124.9	-1,105.2
Белорусија	11.9	16.0	-4.1	9.4	25.5	-16.0	-21.0	58.9	291.3
Грузија	1.1	40.2	-39.1	0.8	4.0	-3.1	-26.0	-90.1	-92.0
Казакстан	4.3	39.5	-35.2	8.2	55.0	-46.8	93.4	39.3	32.8
Киргистан	0.0	1.5	-1.4	0.1	4.0	-3.9	20.4	169.4	174.5
Таџикистан	0.0	3.6	-3.6	2.9	0.3	2.6	5,828.6	-92.9	-173.8
Туркменистан	0.3	5.8	-5.4	2.3	20.9	-18.6	556.1	261.3	242.6
Украјина	97.8	229.4	-131.6	97.7	274.2	-176.5	-0.1	19.5	34.1
Узбекистан	0.8	0.1	0.7	1.6	1.0	0.6	94.0	771.3	-13.4
Укупно ЗНД	364.9	2,046.2	-1,681.4	451.8	2,298.2	-1,846.4	23.8	12.3	9.8
Укупно све земље	5,102.5	10,462.5	-5,360.1	6,432.6	13,345.5	-6,912.9	26.1	27.6	29.0
Учешће ЗНД	7.2	19.6	31.4	7.0	17.2	26.7			

Извор: Републички завод за статистику

Потенцијал тржишта земаља Заједнице Независних Држава је велики:

- Раст БДП у периоду 2000-2007. година је износио 9,1% просечно годишње, са великим изгледима за наставак тако високог раста и у наредном периоду;
- Укупан број становника на овом тржишту је 273,7 милиона;
- Србија традиционално има добре политичке и економске односе са овим земљама (кроз сарадњу са бившим СССР);
- Потписан Споразум о слободној трговини са Руском Федерацијом, а у току су преговори за потписивање ССТ са Белорусијом;
- Структура српског извоза је таква да би могла да буде конкурентна на овим тржиштима у појединим сегментима;
- Кључне земље из региона: Русија, Украјина, Белорусија и Казакстан.

4.4 Регион Блиског и Средњег Истока и Северне Африке

Регион Блиског и Средњег Истока и Северне Африке имао је значајно учешће у спољнотрговинској размени у седамдесетим и осамдесетим годинама прошлог века⁵. У 2007. години учешће српског извоза у овај регион је износило 1,8%, али уз снажан раст од 40,4% који знатно превазилази укупан раст извоза.

T9 - Спољнотрговинска размена Србије за земљама БСИСА

⁵ Овај регион обухвата: Египат, Либију, Мароко, Анголу, Тунис, Турску, Иран, Израел, Јордан, Кувајт, Либан, Оман, Катар, Саудијску Арабију, Сирију и Уједињене Арапске Емирате.

	2006			2007			Стопе раста 2007/2006		
	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
Турска	30.7	204.0	-173.2	42.2	284.2	-242.0	37.6	39.4	39.7
Египат	13.6	7.2	6.4	14.8	9.8	5.0	8.9	36.1	-21.5
Израел	13.2	23.7	-10.6	12.0	26.8	-14.8	-8.6	13.1	40.1
Иран	6.5	3.0	3.6	11.7	4.8	6.8	78.1	61.9	91.6
УАЕ	5.6	2.0	3.6	10.7	2.2	8.4	90.2	12.5	132.7
Сирија	7.2	4.7	2.5	7.9	6.4	1.4	8.7	37.1	-43.7
Јордан	0.9	0.1	0.8	6.9	0.2	6.7	652.8	67.8	738.7
Саудијска Арабија	1.6	1.9	-0.3	5.8	2.0	3.7	263.1	9.5	-1,457.3
Алжир	5.6	0.1	5.5	5.2	0.0	5.1	-7.5	-66.1	-6.3
Либија	2.7	0.5	2.2	3.6	1.5	2.0	31.5	184.2	-6.6
Мароко	1.8	5.9	-4.1	3.6	11.1	-7.6	99.0	87.2	82.1
Тунис	0.5	2.6	-2.1	2.6	7.7	-5.1	422.1	201.8	147.3
Либан	0.9	0.0	0.8	2.0	0.2	1.8	125.5	345.9	115.8
Кувајт	0.8	0.8	-0.1	0.7	0.4	0.3	-7.8	-49.1	-582.0
Ангола	0.8	0.1	0.7	0.4	0.1	0.2	-49.5	63.6	-64.1
Катар	0.2	2.3	-2.1	0.1	4.1	-4.1	-69.8	81.5	97.0
Оман	0.0	0.8	-0.8	0.0	2.5	-2.5	-93.6	210.9	229.6
Укупно БСИСА	92.7	259.7	-167.0	130.1	364.4	-234.3	40.4	40.3	40.3
Укупан све земље	5,102.5	10,462.5	-5,360.1	6,432.6	13,345.5	-6,912.9	26.1	27.6	29.0
Учешће БСИСА	1.8	2.5	3.1	2.0	2.7	3.4			

Извор: Републички завод за статистику

Потенцијали за извоз на ова тржишта су:

- Раст БДП у периоду 2000-2007. година је износио 5,7% просечно годишње, са великим изгледима за наставак тако високог раста и у наредном периоду;
- Укупан број становника на овом тржишту је 388,2 милиона;
- Србија традиционално има добре политичке и економске односе са одређеним земљама овог региона;
- Структура српског извоза је таква да би могла да буде конкурентна на овим тржиштима у појединим сегментима;
- Кључне земље из региона су: Турска, Египат, Израел, Иран, Либија и Јордан.

5. SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа даје приказ предности, слабости, шанси и претњи за остварење високих стопа раста извоза Србије. Она омогућава препознавање позитивних и негативних фактора који утичу на остварење опредељења и успоставља равнотежу између интерних способности и екстерних могућности.

<p><u>Предности:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– Јака сировинска основа код одређених група производа (основни метали, гвожђе и челик, дрво, прехранбена индустрија)– Географски положај (Коридор VII и X)– Висок привредни раст од 2000. године– Потенцијали за развој људског капитала– Динамичан МСП сектор	<p><u>Недостаци:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– Недовољан број крупних привредних система који обезбеђују велики извоз– Слаб имиџ Србије у свету– Недовољне инвестиције у извозни сектор– Неповољна структура извоза – високо учешће производа ниже фазе прераде– Високи трошкови финансирања извозних послова– Висок политички ризик земље– Заостајање за успешним транзиционим земљама
<p><u>Шансе:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– Споразум о слободној трговини са Руском Федерацијом– СЕФТА споразум– Традиционално добри односи са тржиштима бивше СФРЈ– Раст светске привреде, нарочито земаља региона	<p><u>Опасности:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– Могуће успоравања светске привреде (САД и ЕУ)– Јачање конкуренције из окружења– Заостајање у европским интеграцијама– Политичка нестабилност– Кашњење за великим националним инфраструктурним пројектима– Погоршање односа размене

6. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ ПОВЕЋАЊА ИЗВОЗА

Основни циљеви Стратегије повећања извоза у периоду 2008-2011. година су:

- Раст извоза роба и услуга од 25% просечно годишње до 2011. године;
- Промена структуре извоза од доминације производа ниже фазе прераде ка доминацији производа више фазе прераде (веће учешће извоза производа са вишом додатом вредношћу) - повећано учешће капиталних и потрошних добара у укупном извозу са 43,2% у 2007. години на 65% у 2011. години;
- Оптимална географска диверсификација извоза освајањем нових тржишта;
- Повећан број предузећа која извозе преко 10 милиона евра годишње са 66 у 2007. години на 120 до 2011. године.

Према пројекцији макроекономских кретања закључно са 2011. годином, уз остварење циљева дефинисаних стратегијом, спољнотрговински дефицит (салдо роба и услуга) ће се смањити са 20,8% на 15,2% БДП, уз смањење дефицита текућег рачуна са 17% на 11,7%, чиме ће се обезбедити макроекономска

стабилност. Неопходни услови за остварење пројекција је прилив страних директних инвестиција од три милијарде евра годишње, раст БДП од око 6,3% просечно годишње и раст учешћа инвестиција у основна средства у БДП са 21,6% (процена) у 2007. на приближно 25% у 2011. години (видети Табелу 9.).

T10 - Основне пројекције кретања у текућем делу платног биланса у периоду 2008-2011. година

у милионима долара	2007	Индекс 2007/2006	2008	Индекс 2008/2007	2009	Индекс 2009/2008	2010	Индекс 2010/2009	2011	Индекс 2010/2011
I. ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ - САЛДО	-6,888.9	173.7	-8,618.2	125.1	-8,740.0	101.4	-8,657.3	99.1	-8,051.6	93.0
I. ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ БЕЗ ЗВАНИЧНЕ ПОМОЋИ - САЛДО	-7,165.7	170.6	-8,868.2	123.8	-8,990.0	101.4	-8,907.3	99.1	-8,302.6	93.2
1. Салдо робне размене (1.1.-1.2.)	-8,831.8	140.8	-10,675.7	120.9	-10,995.9	103.0	-11,090.1	100.9	-10,822.2	97.6
1.1. Извоз робе-ф.о.б.	8,857.6	137.5	11,866.4	134.0	14,995.6	126.4	18,495.0	123.3	22,471.5	121.5
1.2. Увоз робе, ф.о.б.	17,689.4	139.1	22,542.2	127.4	25,991.4	115.3	29,585.2	113.8	33,293.7	112.5
2. Салдо услуга (2.1.-2.2.)	-17.3	33.1	-42.0	242.8	96.3	-229.3	257.3		600.7	
2.1. Приходи	2,940.2	126.7	3,678.0	125.1	4,597.5	125.0	5,838.8	127.0	7,298.5	125.0
2.2. Расходи	2,957.5	124.6	3,720.0	125.8	4,501.2	121.0	5,581.5	124.0	6,697.8	120.0
3. Салдо роба и услуга (3.1.-3.2.)	-8,849.1	140.0	-10,717.7	121.1	-10,899.6	101.7	-10,832.8	99.4	-10,221.5	94.4
3.1. Извоз роба и услуга	11,797.8	134.6	15,544.4	131.8	19,593.1	126.0	24,333.9	124.2	29,770.0	122.3
3.2. Увоз роба и услуга	20,646.9	136.9	26,262.2	127.2	30,492.6	116.1	35,166.7	115.3	39,991.5	113.7
4. Нето факторски трансфери (камате)	-686.6	165.4	-757.5	110.3	-906.0	119.6	-1,087.2	120.0	-1,304.6	120.0
5. Текући трансфери	2,370.0	93.4	2,607.0	110.0	2,815.6	108.0	3,012.6	107.0	3,223.5	107.0
6. Бесповратни трансфери	276.8	118.6	250.0	90.3	250.0	100.0	250.0	100.0	251.0	100.4
БДП, у милијардама динара	2,481.8	116.7	2,885.8	116.3	3,285.5	113.8	3,681.0	112.0	4,065.7	110.5
БДП, реалан раст, у %	7.5		6.0		6.5		6.5		6.0	
Инфлација, крај периода	10.1		7.0		5.5		4.5		4.0	
БДП дефлатор, просек периода	8.6		9.7		6.9		5.2		4.2	
БДП, у мил. долара	42,469.4	134.0	51,717.7	121.8	58,435.8	113.0	64,897.7	111.1	71,012.4	109.4
Дефицит текућег рачуна без донација (% БДП)	-16.9		-17.1		-15.4		-13.7		-11.7	
Дефицит текућег рачуна са донацијама (% БДП)	-16.2		-16.7		-15.0		-13.3		-11.3	
Извоз, % БДП	20.9		22.9		25.7		28.5		31.6	
Извоз роба и услуга, % БДП	27.8		30.1		33.5		37.5		41.9	
Увоз, % БДП	41.7		43.6		44.5		45.6		46.9	
Увоз роба и услуга, % БДП	48.6		50.8		52.2		54.2		56.3	
Салдо робне размене, %БДП	-20.8		-20.6		-18.8		-17.1		-15.2	

Извор: Калкулације аутора

7. ПРИНЦИПИ СТРАТЕГИЈЕ ПОВЕЋАЊА ИЗВОЗА

Основни принципи Стратегије повећања извоза су:

- Сарадња сектора привреде и државе са јасно дефинисаним надлежностима, одговорностима и задацима у погледу формулисања и примене стратегије;
- Формулисање система подршке извозу у складу са динамиком прикључења Светској трговинској организацији (очекивано 2009. године) и Европској унији (очекивано 2014. године);
- Стратегија се базира на два основна стуба:
 - Јачање капацитета малих и средњих предузећа (пре свега средњих предузећа) за извоз;
 - Успостављање система подстицаја за прилив страних директних инвестиција које су извозно орјентисане;

8. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ, МЕРЕ, НАДЛЕЖНОСТИ И РОКОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ МЕРА ПОДСТИЦАЈА ИЗВОЗА

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 1: <i>Решен статус предузећа са друштвеним капиталом до 2009. године</i>				
<i>Текуће стање и проблеми:</i> Анализом структуре извоза уочено је да су највећи извозници углавном приватизована предузећа. На крају 2007. године остало је још око 750 неприватизованих друштвених предузећа, укључујући и један број некадашњих великих привредних система. Приватизацијом ових предузећа повећаће се њихова продуктивност, а тиме и конкурентска позиција на иностраним тржиштима.				
Мере:	Надлежност:	Потребна средства: ⁶	Период:	Показатељи:
Завршетак приватизације предузећа са друштвеним капиталом	Агенција за приватизацију, МЕРР	-	Крај 2008. године	Број неприватизованих предузећа са друштвеним капиталом
Окончан процес стечаја и ликвидације неприватизованих предузећа	Агенција за приватизацију, МЕРР, Трговински суд		Крај 2009. године	Број неприватизованих предузећа у процесу стечаја и ликвидације

⁶ У динарима

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 2: <i>Створен ефикасан сервис за извознике</i>				
<p><i>Текуће стање и проблеми:</i> Јачање сервиса за извознике битан је фактор повећања извоза. Неке од активности на овом пољу спроводи SIEPA. Њени финансијски и кадровски капацитети нису довољни за предузимање свих наведених активности. Такође, уочено је не постоји довољна комуникација свих државних институција који се, у оквиру својих надлежности, баве подршком извозном сектору.</p>				
Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Формирање јединственог шалтера (one-stop shop) за извознике	SIEPA, ПКС		Крај 2008. и почетак 2009.	Број корисника јединственог шалтера
Успостављање јаче комуникације и координације државних институција које се баве промоцијом извоза	МЕРП, МТУ, SIEPA,	-	2008-2011. година	
Саветодавне услуге, едукација извозника, развој људских ресурса	SIEPA, ПКС		2008-2011. година	Број корисника и број програма обуке
Анализа иностраних тржишта (раст, структура привреде, главни производи, потенцијални партнери, пословно окружење, баријере, праћење тендера)	SIEPA, МЕРП, ПКС		2008-2011. година	Број извршених анализа, број корисника
Формирање базе података (по угледу и у сарадњи са ИТС)	SIEPA, МЕРП, ПКС		2008-2009. година	Пораст извоза у земљама за које је рађена анализа
Презентација искустава – стварање мреже извозника	SIEPA, МЕРП, ПКС		2008-2011. година	Број презентација и корисника
Логистичка подршка у трансферу роба и услуга ка удаљеним тржиштима, Дистрибутивни центари у иностранству	SIEPA, МЕРП, МДИЈАСПОРЕ		2008-2011. година	Извршене активности у циљу давања логистичке подршке, број дистрибутивних центара у иностранству

Организовање сајамских промоција српске привреде и утврђивање годишње листе међународних сајмова	СИЕРА, ПКС, МТУ	800.000.000	2008-2011. година	Број организованих сајмова, број учесника, вредност закључених послова по учеснику, вредност реализованих послова по учеснику
Посебни подстицаји за промоцију нових или унапређених производа	МЕРР, СИЕРА		2008-2011. година	Повећање извозних производа као резултат иновација

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 3: *Стабилан девизни курс*

Текуће стање и проблеми: У периоду након 2001. године остварен је респектабилан раст извоза, углавном као последица приватизације и реструктурирања предузећа. Након 2005. године, после одржавања ценовне конкурентности у 2004. и 2005. години, поново долази до реалне ап्रेसијације, а од половине 2006. године и до номиналне апресијације динара, што није повољна тенденција са становишта стварања претпоставки за раст извоза. У протеклом периоду дошло је до значајног раста продуктивности по основу смањења запослености и технолошке модернизације у реструктурираним и приватизованим предузећима, што је компензовало јачање домаће валуте. Међутим, део привреде, а нарочито нето извозници, погођен је курсом.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Стратегија економске политике која би имала за циљ да очува и унапреди ценовну конкурентност српске привреде на иностраном тржишту	НБС, МФИН, МТУ, МЕРР	-	2008. година	Кретање номиналног и реалног девизног курса и инфлације
Развој девизног тржишта – јачање осигурања од валутног ризика	МФИН, НБС, ПКС	-	2008. година	Број и вредност извршених терминских трансакција

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 4: *Повољни и унапређени систем финансирања и осигурања извоза*

Текуће стање и проблеми: Идентификован је проблем недостајућих финансијских средстава за обртна средства и нове инвестиције у извозне програме код српских предузећа. У Србији постоје четири институције које се у (делу) својим активностима баве кредитирањем и осигурањем извозника: СМЕСА, АОФИ, Фонд за развој и Гаранцијски фонд. Тренутно ове институције немају довољно средстава за подршку извоза. Са друге стране, банке нису претерано заинтересоване да самостално подрже извозни сектор.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Спајање институција за осигурање и финансирање извоза	МЕРР	-	2008. година	Број и ефикасност рада институција за финансирање и осигурање извоза
Елиминисање преклапања активности и обезбеђивање координације различитих агенција	СИЕРА, АОФИ, SMEСА, Гаранцијски фонд, Фонд за развој, МЕРР	-	2008. година	Раздвајање и специјализација функција
Обезбеђивање додатних средства за финансијско јачање институција за финансирање и осигурање извоза	МФИН	600.000.000	2008-2011. година	Висина капитала агенција за кредитирање извоза
Побољшање услова финансирања и осигурања извозних послова (рокови, висина камата)	МЕРР, МФИН,	-	2008 година	Услови одобравања кредита, висина премије осигурања
Обезбеђивање веће финансијске подршке за извоз производа са вишом додатом вредношћу	МЕРР, МФИН, Фонд за развој		2008-2011. година	Обезбеђивање бољих финансијских услова за извоз производа са вишом додатном вредношћу
Раматрање обавезне резерве НБС у вези са одобравањем кредита намењених финансирању извозних послова	НБС, МФИН, Влада РС	-	Друга половина 2008. године	Број одобрених банкарских кредита извозном сектору
Развој факторинга и форфетинга као инструмената финансирања извозних послова – идентификовање и решавање проблема за развој ових финансијских инструмената	НБС, МФИН, Удружење банака	-	2008-2009. година	Број и вредност факторинг и форфетинг трансакција

Већа контрола рада институција за финансирање и осигурање извоза	МФИН, МЕРР, Влада РС	-	2008-2011. година	Ефикасност рада институција за финансирање и осигурање извоза
--	----------------------	---	-------------------	---

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 5: Унапређена комуникација са извозницима

Текуће стање и проблеми: У досадашњој пракси била је изражена недовољна комуникација државе и привредника. Позитиван помак је учињен организацијом Самита извозника, новембра 2007. године и укључивањем привредника у Национални савет за конкурентност. Не постоје репрезентативна удружења извозника како би се на једном месту могли дефинисати проблеми извозника и успоставила ефикасна комуникација са Владом Републике Србије.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Одржавање редовних годишњих самита извозника	Влада Републике Србије, ПКС	3.500.000	2008-2011. година	Број одржаних самита извозника
Спровођење редовних годишњих анкета извозника	Влада Републике Србије, ПКС, РЗС	400.000	2008-2011. година	Број спроведених анкета, проценат одговора привредника
Формирање репрезентативних удружења извозника	ПКС	-	2008. година	Број формираних удружења извозника, укупна извоз чланова удружења

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 6: Повећан број кластера

Текуће стање и проблеми: Често предузећа из Србије нису у могућности да самостално наступе на иностраном тржишту (недостатак финансијских средстава, уситњена понуда, недостатак у људству). Проблем би се могао превазићи формирањем кластера.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Стварање институционалног оквира за развој кластера	МЕРР, МДУЛС	-	2008. година	Доношење закона и подзаконских аката који регулишу рад кластера

Идентификација модела за формирање кластера и потенцијаних кластера	МЕРР, ПКС		2008. година	Број анализа и број утврђених потенцијалних кластера
Обезбеђивање средстава за развој кластера (техничко усклађивање производа кластера, набавка нових технологија за производњу, стручно оспособљавање запослених, активности припреме, продаје и управљања)	СИЕПА, МТУ, МЕРР, МПОЉ, ПКС	1.000.000.000	2008-2011. година	Број кластера који користи средства из државних фондова
Израда бизнис планова и логистичка подршке за кластере	МЕРР, ПКС		2008-2009. година	Број примењених бизнис планова
Образовање кластер менаџера	МЕРР, ПКС	100.000.000	2008-2011. година	Број менаџера који је прошао кроз обуку

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 7: Развијена економска дипломатија у функцији повећања извоза

Текуће стање и проблеми: Српска дипломатија до сада није била у функцији промоције интереса српских компанија у иностранству. Економска питања су у досадашњем периоду била периферна у односу на политичка питања. У наредном периоду очекују се активности суседних држава на плану редукације увоза из Србије (Црна Гора, БиХ). С тим у вези, потребно је појачати дипломатске активности како би се помогло домаћим предузећима да наступе на иностраним тржиштима.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Идентификовање баријера које домаће компаније имају на иностраном тржишту	МЕРР, МСП	-	2008-2011. године	Број идентификованих баријера и ефикасност њиховог решавања
Лобирање за интересе домаћих предузећа	МСП, МЕРР, МТУ		2008-2011. године	Број спроведених активности у циљу заштите интереса домаћих предузећа на иностраном тржишту

Јачање улоге економског тима амбасада Србије и координација различитих институција у иностранству у циљу промоције извоза	МЕРР, МСП		2008-2011. године	Број достављених извештаја о кретању на иностраним тржиштима
Коришћење простора амбасада за потребе привреде на кључним тржиштима	МСП, МЕРР		2008-2011. године	Број посета предузећа амбасадама, број закључених послова

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 8: Повећана подршка наступу српских предузећа на новим извозним тржиштима

Текуће стање и проблеми: Постојећи српски извоз није довољно добро географски диверсификован. Чак 90% суфицита Србија остварује са само три земље: Македонијом, Црном Гором и Босном и Херцеговином.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Анализа перспективних извозних тржишта и могућности српске привреде да одговори на њихове потребе	МЕРР, СИЕПА, МСП, ПКС	-	2008. година	Број извршених анализа и степен заинтересованости привреде за коришћење ове услуге
Развој дипломатских односа са земљама у развоју	МСП	-	2008-2011. год.	Дипломатска активност
Закључивање споразума о слободној трговини са потенцијалним партнерима	МЕРР	-	2008-2011. година	Број закључених споразума на циљним тржиштима
Решавање заосталих проблема са земљама у развоју који угрожавају јачање међусобне трговине	МФИН, НБС		2008-2011. година	Број решених проблема на циљним тржиштима
Већа подршке извозу на кључна циљна тржишта (повољни услови кредитирања и осигурања извозних послова, подршка за промотивне активности)	АОФИ, СМЕСА, СИЕРА, МФИН		2008-2011. година	Раст извоза на тим тржиштима, број сајмова на новим тржиштима

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 9: Повећано учешће домаћих добављача у ланцу извозног производа

Текуће стање и проблеми: Уочено је да постоји значајна веза између извоза и увоза, у смислу да су највећи извозници истовремено и значајни увозници. Извоз је у великој мери зависан од увоза (кофицијент еластичности увоза интермедијарних добара од извоза креће се у распону од 0,65 до 1). Зато је тешко обезбедити смањивање спољнотрговинског дефицита са садашњом структуром извоза. Једна од могућности је супституција увоза развојем мреже домаћих добављача.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Формирање базе података постојећих и потенцијалних домаћих добављача	МЕРР, СИЕПА, МТУ, ПКС		2008. година	Формирана база података домаћих добављача
Повећавање контроле квалитета увозних производа	МФИН, МЗ, МПОЉ, МЗЖС, МЕРР, МТУ		2008. година	Смањен увоз производа лошег квалитета
Смањење цена домаћих сировина и побољшање услова пословања (пре свега јавних предузећа)	Комисија за реструктур. и приватизацију ЈП		2008-2011. године	Кретање цена сировина за металску, прехранбену и дрвну индустрију

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 10: Унапређени имиџ Србије у свету

Текуће стање и проблеми: Србија још увек има лошу репутацију у свету. Идеја је да се на систематски начин спроводе мере које имају за циљ промоцију Србије у свету. Овакве мере за последицу ће имати и развој привредне сарадње са иностранством

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Израда и спровођење Стратегије брендирања Србије	МТУ		2008-2009. год.	Донета Стратегија брендирања Србије
Програм „Србија у моди“. Потребно је синхронизованом акцијом ставити Србију на мапу инвеститора.	МТУ, МЕРР, МСП		2008-2011. године	Број страних инвеститора

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 11: <i>Побољшана пореска и царинска политика у функцији раста извоза</i>				
<i>Текуће стање и проблеми:</i> Реформе које су након 2000. године спроведене са циљем да се повећа наплата фискалних дажбина и сузбије сива економија имале су позитивне резултате. Међутим, развој привреде у претходном периоду указао је на потребу за даљим реформама и постепеном либерализацијом фискалног система. Резултати анализе пословања извозника у Србији показују да су неки од највећих проблема и препрека ка бржем расту извоза везани за компликованост и спорост царинских и пореских органа.				
Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Поједностављење рада пореских и царинских органа (измена Закона о царини и Закона о пореском поступку и администрацији)	МФИН	-	2008. година	Број процедура и потребно време за обављање административних послова
Поједностављење процедура за добијање решења за увоз по основу одобрених контингената	МФИН	-	2008. година	Број издатих решења
Ублажавање критеријума за стицање статуса претежног извозника на 50% и разматрање његовог даљег смањивања	МФИН, Пореска управа	-	1. јануар 2009. године	Смањен цензус
Наставак политике смањења директних (порез на зараде и добит, доприноси), а повећања индиректних пореза (ПДВ, акцизе)	МФИН	-	1. јануар 2009. године	Висина пореских стопа
Плаћање затезне камате по основу кашњења повраћаја ПДВ	МФИН, Пореска управа		Од 01. 01. 2009. год.	Уредност у повраћају ПДВ
Унапређење портала Управе царина	Управа царина		Крај 2008. године	Број корисника портала
Стварање услова да се омогући електронско испуњавање, обрада и провера царинских декларација и пратећих докумената	МФИН, Управа царина, МТИД		Прва половина 2009. године	Време трајања обраде царинских докумената

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 12: Унапређена национална инфраструктура				
<i>Текуће стање и проблеми:</i> Један од кључних узрока ниске конкурентности српских производа је непостојање или лош квалитет националне инфраструктуре. У наредном периоду потребно је покренути неколико кључних пројеката на Коридору X, чиме би се Србија укључила у међународне токове.				
Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Развој партнерства приватног и јавног сектора у области инфраструктуре, успостављање институционалног оквира	МИНФР, МЕРР, МФИН, МРЕ	-	Трећи квартал 2008. године	Број и вредност ППП у области инфраструктуре
Развој воденог саобраћаја кроз оспособљавање канала Дунав-Тиса-Дунав	МИНФР, МЗЖС		2008-2011. године	Остварени речни саобраћај
Искоришћавање пловног потенцијала Коридора 7	МИНФР, МЕРР		2008-2011. године	Остварени речни саобраћај
Опремање лука и капацитета за складиштење производа;	МИНФР, МЕРР		2008-2011. године	Ниво инвестиција
Развој железничког саобраћаја од националног значаја – утврђивање кључних приоритета	МИНФР		2008-2011. године	Остварени тонски километри
Завршетак изградње кључних деоница на Коридору X	МИНФР		2008-2011. године	Степен завршетка Коридора X

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 13: Већи извоз производа на бази иновација				
<i>Текуће стање и проблеми:</i> Коришћење резултата истраживања и развоја, односно јачање иновационе способности повећавају продуктивности и унапређују конкурентност привреде Србије. Постојећи Закон о иновативној делатности није се до сада адекватно примењивао.				
Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Потпуно обезбеђивање примене Закона о иновативној делатности	МНАУКЕ, МФИН, МЕРР		2008. године	Број иновација

Формирање Фонда за иновативну делатност	МНАУКЕ, МФИН,		Крај 2008. године	Висина средстава и ефикасност коришћења
Увођење и примена пореских подстицаја за истраживање и развој	МНАУКЕ, МФИН,		2009-2011. године	Утврђене пореске олакшице

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 14: Смањен број административних препрека извозу

Текуће стање и проблеми: Према извештају Светске банке, државна администрација у Србија је, у односу на друге транзиционе земаље, једна од најнеефикаснијих и то представља једну од највећих препрека обављању пословања у земљи.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Поједностављење свих административних процедура и смањење броја процедура	МЕРР, МИНФР, МЗЗС, ПКС	-	2008-2009. године	Број процедура
Измена регулативе у области издавања увозних и извозних дозвола	МФИН, МИНФР, МЗЖС, МУП	2.000.000	2008-2009. године	Број дана потребних за издавање дозвола
Убрзање процедура за добијање транспортних дозвола – скраћење рока издавања дозвола	МИНФР	1.000.000	2008-2009. године	Број дана потребних за издавање дозвола
Координација и умрежавање министарстава надлежних за издавање дозвола	МТИД		2008-2009. године	Број дана потребних за издавање дозвола
Већа координација и сарадња инспекцијских служби, нарочито на граничним прелазима	МЕРР, МФИН, МТУ, МЗЖС, МПОЉ, МЗ, МУП		2008-2011. године	Број излазака инспекцијских служби

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 15: Унапређени систем стандардизације производа

Текуће стање и проблеми: У Србији тренутно постоји неколико хиљада стандарда који нису усаглашени са европским и светским стандардима. За адекватан наступ српских фирми на иностраном тржишту, потребно је што пре извршити прилагођавање ових стандарда са ЕУ и СТО стандардима.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Усвајање групе закона из области техничких прописа и стандарда и усаглашавање са стандардима ЕУ и СТО	МЕРР, Институт за стандардизацију	5.000.000	2008-2010. године	Степен усаглашености са стандардима ЕУ и СТО
Акредитација институција које се баве сертификацијом	МЕРР, Институт за стандардизацију		2008-2010. године	Број акредитованих установа
Усвајање подстицаја за увођење стандарда и сертификације – одређивање бесповратних средстава у буџету за увођење и примену стандарда (уз услов делимичног суфинансирања од стране предузећа)	МЕРР, СІЕРА, МФИН	400.000.000	2008-2011. године	Висина одређених средстава и њихова ефикасност
Оснивање националних лабораторија за контролу квалитета	МТУ, МЕРР		2008-2011. године	Број основаних националних лабораторија

СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ 16: Повећан ниво страних директних инвестиција усмерених у производњу разменљивих добара или услуга на 1,5 милијарди евра годишње

Текуће стање и проблеми: Досадашње стране директне инвестиције у Србији претежно су биле усмерене у финансијски сектор или телекомуникације, што не ствара директно потенцијал за раст извоза. Потребно је привући инвестиције које имају за циљ улагање у секторе производње разменљивих роба и услуга и које ће осигурати стабилан девизни прилив у наредном периоду.

Мере:	Надлежност:	Потребна средства:	Период:	Показатељи:
Регулаторна гилјотина - Претресање свих прописа који се односе на привреду са циљем да се укину непотребни и застарели прописи, унапреди прецизност и јасноћа важећих прописа, отклоне противречности и нелогичности у прописима, смањи администрарање, промене или укину одредбе које ометају и успоравају функционисање привреде и др.	МЕРР, МПРАВДЕ, МФИН, ПКС, МИНФ	60.000.000	2008-2009. година	Број нових СДИ у разменљива добра и услуге

Поједностављење и убрзање добијања дозвола за градњу објеката	МИНФР, локална самоуправа	1.000.000	2008-2009. година	Број нових СДИ у размењива добра и услуге, потребно време и административна процедура за добијање дозвола
Обезбеђивање бесплатног земљишта за инвестиције предузећа чија је производња преко 50% намењена извозу	МЕРР, МФИН, СИЕРА		2008-2011. године	Број нових СДИ у размењива добра и услуге
Повећање субвенција по новозапосленом ако је у питању инвестиција предузећа чија је производња преко 50% намењена извозу	МЕРР, МФИН, СИЕРА		2008-2011. године	Број нових СДИ у размењива добра и услуге
Јачање капацитета локалне управе за дефинисање имовинско-правне документације (припрема локација), стратегије развоја и опремања инфраструктуре (индустријске зоне, индустријски паркови, телекомуникациона инфраструктура) на територији РС, приватизације градског грађевинског земљишта, ППП, прихватање нових технологија, побољшање пословног и инвестиционог амбијента	МЕРР, МФИН, СИЕРА, МДУЛС		2008-2011. године	Број и вредност нових СДИ у размењива добра и услуге на локалном нивоу
Примена права интелектуалне својине	МУП, МТУ		2008-2011. године	Степен примене права интелектуалне својине

9. ПРИМЕНА СТРАТЕГИЈЕ И КОНТРОЛА СПРОВОЂЕЊА

Имајући у виду да се утврђивање и доношење Стратегије повећања извоза Републике Србије за период од 2008. до 2011. године одвија у условима транзиције привреде Србије са једне и глобализације светске привреде са друге стране, као и да су дугорочне прогнозе, а самим тим и циљеви Стратегије, утврђени на бази макроекономских претпоставки и одговарајућих економских параметара о интензитету спољнотрговинске размене и индустријског развоја, неопходно је обезбедити континуално праћење реализације специфичних циљева ове Стратегије.

Праћење реализације и оцена успешности Стратегије, са становишта остваривања циљева, треба да почива на детаљној анализи економских фактора генерисаних у земљи и окружењу, на утврђеним принципима Стратегије и делотворности инструмената при имплементацији мера у оквирима појединачних специфичних циљева Стратегије. Овде се пре свега мисли на утицаје привредно-економских околности у земљи, структурних промена у извозним секторима, повећање конкурентности домаће привреде, као и економске и политичке промене на циљним тржиштима.

Анализа утицаја ових фактора на реализацију Стратегије, а тиме квалитативних промена у целини спољнотрговинског сектора Србије, укључујући и ефикасност рада и пословања нових привредних субјеката и раст извоза постојећих, захтева не само високо професионалан тим за аналитичко-студијски надзор реализације Стратегије, већ и државно тело са високим ауторитетом у погледу предлагања мера ресорним министарствима и Влади за ажурирање специфичних циљева и мера, са циљем подстицања доследног остваривања циљева Стратегије повећања извоза Републике Србије.

У том светлу, за реализацију мера из Стратегије биће надлежна ресорна министарства и специјализоване институције, док ће за надзор реализације Стратегије бити задужен **Национални савет за конкурентност привреде Србије**, састављен од представника релевантних министарстава Владе, привреде и науке. Министарства надлежна за спровођење мера дужна су да квартално подносе извештај Националном савету за конкурентност и Влади Републике Србије. На основу анализа стања спољног сектора и ефикасности спровођења мера, два пута годишње ће се по потреби вршити ажурирање мера и специфичних циљева Стратегије.